

popularna slika *Pred lovom* je značilno delo te smeri. Prvič je v te vrste delih pri nas zadihala v umetnosti narava z zrakom in solncem ter resničnostjo, ki jo v okviru realističnega izrezka iz narave ni dosegel nihče toliko med Slovenci pred Šubici. Treba je bilo samo še, da vonj rodne grude zadise skozi sistem, ustvarjen v tujini in prevzet za podlago novih možnosti izraznih in razpoloženjskih fines. Drugo stran dela bratov Šubicev bi označili torej kot realizem, združen z impresionistično tehniko z namenom, podati razpoloženjsko vsebino. Najbolje nam pojasni to smer slika Jurija Šubica Sama v Narodni galeriji.¹ Da pa je bilo zbližanje z grudo mogoče, je moralo slikarstvo najprej postati intimno, dostopno vsakdanjim malim doživetjem. Na to pot ga je povel takozvani realizem, glavni temi pa, po katerih se je intimnost uresničevala, sta bili pokrajina in portret. Sodobnik takratne generacije, ki mu je pa usoda naklonila izredno dolgo življenje, Ivan Frankè, je postal nekako zunanja vez med njo in novim časom. Po svojem delu in umetniškem stremljenju je on značilen za čas, v katerem je dozorel. Slikal je cerkvene kompozicije v eklektiskoromantiškem duhu, na drugi strani pa pokrajine, kjer mu je bil tuj vsak drug cilj razen predmetne lepote ali zanimivosti. Že pred njim sta Karinger in Pernhart slikala lepote naših pokrajin, a sta izbirala po popularnosti ali veličastnosti predmeta. V portretu je šel razvoj podobno pokrajini: od Langusovega idealizma do vedno večje in brezobzirnejše resničnosti, s predmetno resničnostjo pa je rasla tudi resničnost umetnine kot proizvoda danega miljeja in njegovega odseva v nji.

Pred nastopom nove dobe moramo omeniti samo še Jos. Petkovška kot prikazen čisto svoje vrste; njegovo delo je obdržalo svojo zanimivost preko svojega časa in je postalo v času ekspresionizma skoroda moderno. Mož je deloval pod vplivi francoskega realizma, a je z neko osebno, otožno potezo pretkal svoja dela, tako da so mnogo več kot samo realistična reprodukcija dogodkov in nič manj produkt slikarjevih razpoloženj in doživetij. Slika *Doma*, ki visi v Narodni galeriji, ali *Kuhinja* istotam sta značilni po svoji razpoloženjski strani kakor tudi po oblikovni plati, ker z neko hladno ekonomijo sredstev podasta vprav vsebinsko stran in se tako po hotenju in formalni strani približata takozvanemu ekspresionizmu.

Tako smo stopili na prag nove dobe in videli, kateri elementi kažejo kali in smeri bodočega razvoja. V XIX. stoletju so se izvršili v slovenskem kulturnem življenju važni dogodki in ne čudimo se, če nam umetnost, vodena to pot od slikarske stroke, od svoje strani pojasnjuje posledice teh dejstev: vsta-

jenja našega po francoski revoluciji, probude naše narodne in politične samozvesti v letu 1848 ter zbiranja moči in dozorevanja na raznih kulturnih poljih v drugi polovici XIX. stoletja. »Kranjcu« Layerju sledi Slovenec Langus, živeč v Prešernovem krogu, njemu pa dve generaciji umetnikov v stalnem in živem stiku z življenjem probujajočega se naroda. Vendar so to šele priznani posamezniki, ki še ne tvorijo sloja z lastnimi, splošnemu kulturnemu okviru dobe naroda podrejenimi cilji, ki bi deloval kot enakovpravna, na svojem posebnem polju avtonomna funkcijska enota. Ta ideal pa uresniči naslednja generacija, katere jedro tvorijo takozvani impresionisti.

ZAPISKI.

† **ANDRE ČEBOKLI**, naš sotrudnik, je 17. oktobra umrl 30 let star v Krodu pri Kobaridu. Izšel je iz idealne mladine predvojnih let, iz literarne družine goriških Dominsvetovcev. Pretrpel je svetovno vojno kot vojak, kot človek je ni prebolel: zajedla se mu je bila v telo in dušo. Po vojni je dovršil univerzo v Ljubljani in služil eno leto kot profesorski kandidat na ljubljanskem ženskem liceju, že težko bolan se je odpravil na počitnice domov — umret. Jetika mu je izkopala grob. Naš pokojni prijatelj je z vso voljo prodiral v skrivnosti Lepote, z veliko ljubeznijo do besede je oblikoval svoje sanje in dognanje. Ko je šlo za zadnje njegovo delce, priobčeno v našem listu, se je zdelo, da bi za besede rad štel dni življenja. Studije so sicer ostale njegove stvaritve, izraz velikega duševnega truda, a ostanejo živa priča današnjega mladega človeka. Počivaj!

Uredništvo.

SLOVSTVO.

Literarno historične beležke.

1. — Pokojni Levec je priobčil v nekdanjem Stritarjevem »Zvonu« celo vrsto življenjepisov naših odličnih slovstvenikov. Pomembni so ti življenjepisi še dandanes, toda brati jih je treba tu in tam s kritičnim očesom. Tega pa nekateri naši literarni historiki ne delajo, temveč le nekritično prepisujejo in tako se vlačijo Levčeve napake še dandanes, seveda še izdatno pomnožene, po našem slovstvu. To vidimo zlasti pri življenjepisih Simona Jenka. Jenkov življenjepis je napisal Levec za 22.—24. štev. petega letnika Stritarjevega »Zvona« ter zagrešil v njem več netočnosti. Nejasni so ostali tudi nekateri podatki iz pesnikove mladosti v življenjepisnih črticah, ki jih je objavil Simonov brat Ivan v šestem letniku Sketovega »Kresa«, ki so se stopnjevali v Grafenauerjevi slovstveni zgodovini (II. del, str. 370 i. t. d.) že v napačne trditve. Te napake je prevzel v svojo izdajo Jenka tudi dr. Glonar ter jih pomnožil še z nekaterimi novimi. Da ne zaidejo še v bodoče naše literarne zgodovine in Jenkove življenjepise, priobčujem tu nekaj popravkov in dopolnil (na podlagi dr. Glonarjeve izdaje), ostalo nabrano gradivo pa porabim na drugem mestu.

¹ Reprodukcijska v publ. Nar. gal. Slovenska moderna umetnost I. sl. II.